

Kako rešiti problem vojnih obveznika koji su izbegavali obavezu služenja vojnog roka

Decembar 2005.
Dr Jovan Lj. Buturović, advokat

Citiranje: Buturović, J. 2005. *Kako rešiti problem vojnih obveznika koji su izbegavali obavezu služenja vojnog roka.* [e-book] Beograd: Centar za civilno-vojne odnose.

Ključne reči: vojska, reforma, vojnik, regrut, vojni rok, mladi, srbija

Vrlo veliki broj vojnih obveznika napustio je zemlju i nalazi se u rasejanju širom sveta. Razlozi odlaska su različiti, a najčešći je nemogućnost zapošljavanja u zemlji. Mnogi mladi ljudi, pretežno visokoobrazovani, napuštaju zemlju radi školovanja, stručnog usavršavanja, bavljenja naučnim i istraživačkim radom. Među njima, nije malo onih koji planiraju da u inostranstvu i ostanu, zasnivaju porodice i stiču strana državljanstva. Štete zemlje su nemerljive. Veze sa maticom su znatno otežane, a u znatnom broju slučajeva i onemogućene.

Zakon o Vojski Jugoslavije donet još daleke 1993. godine i formalno je još uvek na snazi, kao da je pravljen tako da što veći broj vojnih obveznika napusti zemlju i trajno ostane u inostranstvu. Rigidne odredbe o obavezi služenja vojnog roka tome posebno doprinose. To su, naročito, odredba Zakona o obavezi upućivanja na odsluženje vojnog roka do kraja kalendarske godine u kojoj vojni obveznik navršava 27 godina života, praktično bez mogućnosti da se ta obaveza prolongira duže, zatim odredbe o odobravanju za putovanja i boravak u inostranstvu i odbijanja diplomatsko-konzularnih predstavništava u inostranstvu da produže važenje pasoša (bez prethodnog odobrenja načelnika Generalštaba, koje on praktično ne daje ili daje samo izuzetno) za one koji nisu upućeni na odsluženje vojnog roka do 27 godina života. Ovi vojni obveznici imaju tretman ilegalnog boravka u inostranstvu sa svim posledicama koje iz toga mogu proizići. Navedene i mnoge druge odredbe Zakona kao da su skrojene da bi se vojnim obveznicima koji žive i rade u inostranstvu zagorčao život. A ne može se od vojnih obveznika zahtevati da izgube posao u inostranstvu da bi odslužili vojni rok u zemlji, ili da prekinu započete doktorske studije, ili učešće u značajnim istraživačkim poslovima. Jer od patriotizma niko, ipak, ne može da živi (sem onih koji su ga dobro unovčili).

Za vojne obveznike koji nisu upućeni na odsluženje vojnog roka do kraja kalendarske godine u kojoj navršavaju 27 godina života, vojni odseci donose rešenja da su izbegavali obavezu služenja vojnog roka, pa im se ta obaveza produžava do kraja kalendarske godine u kojoj navršavaju 35 godina života. No, to ne bi bilo tako strašno da se istovremeno ne podnose i krivične prijave nadležnom tužiocu za krivično delo neodazivanja pozivu i izbegavanja vojne službe iz čl. 214 Osnovnog krivičnog zakona. A nadležni tužilac istražnom sudiji stavlja zahtev za sprovođenje istrage. Pošto vojni obveznik nije dostupan, istražni sudija određuje pritvor i izdaje naredbu za izdavanje poternice. Prema nekim mojim saznanjima, vojni sudovi su pokrenuli krivični postupak protiv više od 2000 vojnih obveznika sa teritorija Srbije koji borave u inostranstvu. U svim tim slučajevima određen je pritvor i naredeno

izdavanje poternice. Ne znam kakvo je stanje nakon što je civilno pravosuđe preuzelo poslove vojnog pravosuđa, ali zakoni nisu promenjeni, što znači da i civilni sudovi moraju postupati na isti način.

Problem vojne obaveze vojnih obveznika nije samo pravni problem, već je prerastao u ozbiljan politički problem. Neće se valjda suditi tolikom broju ljudi? A izjave nekih visokih funkcionera da neće biti hapšenja samo unose dodatnu konfuziju u ovaj problem, jer ni jedan ministar, pa ni ministar odbrane, ni predsednik Vlade, ni predsednik Republike nisu ovlašćeni da odlučuju da li će neko biti uhapšen ili ne. Za to su isključivo nadležni organi pravosuđa.

Gde je izlaz iz ove konfuzne situacije? Njega nije teško naći, pod uslovom da postoji politička volja i da rešenja pripreme dovoljno kompetentni ljudi.

Kao prvo, treba doneti Zakon o amnestiji i to po hitnom postupku, kojim bi bili amnestirani svi vojni obveznici za krivično delo neodazivanja pozivu i izbegavanja vojne službe iz čl. 214 Osnovnog krivičnog zakona, na osnovu kojeg bi sudovi obustavili sve krivične postupke. To je jedini pravno regularan način da se ovaj problem, ali samo privremeno reši. Poslednji Zakon o amnestiji donela je Savezna Republika Jugoslavija 2001. godine kojim su amnestirani vojni obveznici koji se nisu odazvali pozivu za mobilizaciju 1999. godine kao i vojnici koji su pobjegli iz jedinice. Donošenjem Ustavne povelje, amnestija nije u nadležnosti državne zajednice, već njenih članica. Crna Gora je 2004. godine donela Zakon o amnestiji vojnih obveznika sa teritorije Crne Gore. I Narodna skupština Srbije treba to da uradi što pre.

Amnestijom se, međutim, ne rešava problem vojne obaveze, a i pitanje krivične odgovornosti za neodazivanje pozivu i izbegavanja vojne službe rešava se samo jednokratno, odnosno, privremeno. Pitanje vojne obaveze treba regulisati posebnim zakonom. Za kompletno regulisanje vojne obaveze, odnosno donošenje zakona o tome, ipak je potrebno nešto duže vreme, jer je u pitanju kompleksna materija koja iziskuje ozbiljna proučavanja i pripreme. Do donošenja tog zakona bilo bi nužno i celishodno hitno izvršiti izmenu postojećeg zakona u delu koji se odnosi na obavezu služenja vojnog roka vojnih obveznika koji žive i rade u inostranstvu tako da se njihova obaveza prolongira do donošenja kompletnog zakona o vojnoj obavezi. Naravno, to ne bi trebalo da sprečava one vojne obveznike koji žele da odsluže vojni rok do tada.

Mislim da bi rešenja bila racionalna i prihvatljiva i za vojne obveznike koji žive i rade u inostranstvu, a i za našu zemlju. A novim zakonom o vojnoj obavezi trebalo bi detaljno propisati sva pitanja u vezi sa vojnom obavezom u skladu sa evropskim standardima i standardima u demokratski uređenim zemljama.

Beogradski centar za bezbednosnu politiku

Gundulićev venac 48, 11000 Beograd

Tel: 011 | 3287 226; 011 | 3287 334

Email: office@ccmr-bg.org

www.ccmr-bg.org | www.bezbednost.org